

ՕՐԱԳԻՐ ԶՄԻՌՆԻՒՄ

ԳԱՂԱՐԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ՈՒՌԵՒՏԱՍՆԵՐՈՐԳ ՏԱՐԻ

ԶՄԻՌՆԻՒՄ ՈՒՐԱԼԹ 24 ՅՈՒՆԻՍՈՒՆ 1858

ԹԻՒ 563

ԶՄԻՌՆԻՒՄ, 2. ՅՈՒՆԻՍՈՒՆ

Գաղղիոյ և բոլոր Եւրոպիոյ լրագրութիւններէն լեցուն են մանրամասն տեղեկութիւններով ի մասին ռաբաբորձութեն ընդդէմ կենաց օգոստոսական շաբաթը Եւրոպիոյ կայսեր, որ տեղի ունեցաւ ի Փարիզ ներքի ամսոյ 2ին:

Փարիզի Ս. Պիէր անտ պաշտօնական լրագրէրէն հետեւեալ կերպիւ կոչումէ այս եղեռնաբորձութիւնը:

«Եւրոպիոյ (2-14 յունիսի) երբոր վեհափառ կայսրը և կայսրուհին Օքթոբրի թատրոնին դուռը հասած էին յանկարծ ատրճանակի իրեն հարուած լուսեցաւ հետզհետէ: Բազմաթիւ անիկք որ թատրոնին ստըն կայնած էին, նմանապէս Փարիզի ոստիկանութեան պահապան զինուորներէն շատերը իրաւսրուեցան, որոց երկուքն վէրքը մահաբեր են:

«Այս կայսեր և ոչ կայսրուհւոյն վնաս մը չեղաւ: Միայն կայսեր խոյը (շափղա) գնդակէ մը ծակուեցաւ և Սիկէ զօրապետը, որ Նորին Վեհափառութե թիկնապահ է ու կառքին առջևը կը գտնուէր, թեթեւ վէր մը ստացաւ գլխոյն յետակընդ: Եւրոպական սպասաւոր վիճակագրութեան, կայսերական կառքին մէկ ձին սպանուեցաւ և կառքը կտրտեցաւ դժոխային միջոցով հարուածներն:

«Կայսրը և կայսրուհին Օքթոբրի սրահը մտնելու ժամանակին շեմեռանդ սիրով և ուրախութեան ծափահարութե ընդունուեցաւ: Թատրոնական նկարագրութիւնը չընդմիջեցաւ:

«Եւրոպական լրագրութիւնները չարձապատու կայսերական լրագրութե խնամքով իշխանը և Նաբոլէոն իշխանը, նմանապէս կայսերական Ս. Պիէր իշ-

խանուհին, և կայսերական Ս. Պիէր իշխանները, տեղեկութե նախարարները և Ս. Պիէր մը մարտնչեցին: Փարիզի զօրաց բանակին հրամանատար մարշալստը, շատ երեւելի պաշտօնատիրներ, զեապաններ, Սեն Նազանգին և ոստիկանութե վերատեսու շնորհ, կայսերական հրաբարձուն և ուրիշ նշանաւոր անձինք յիս թացան կայսեր և կայսրուհւոյն այցելութեան երթալով:

«Կանտարկուած եղեռնաբորձներուն դատաւտանը անմիջապէս սկսաւ և անոնց խօսքերուն նայելով շատ մարդիկ բռնուեցան»:

Կառավարի յիշեալ չարագործաց մէջ գլուխուղ չորս գլխաւոր յանցաւորաց անունները, որոնք խաղաղի կերելն: Օրսինի կոմս, Սիէրի, Միգոնիո կոմէզ, որ Օրսինի կոմսին սպասաւորն է, և Տա Սիլվա:

Կըհատառան թէ այս անգին գէպքին թեթեւ կամ ծանր կերպիւ վերաւորեց թիւը հարիւր հոգի կըհասնէ, ուստի անտարակոյս հրաշք մը կըհամարուի որ ամենին վնաս մը չեղաւ վեհափառ կայսեր և կայսրուհւոյն, որոց վրայ Վերին Կատարանութեան պաշտպանութիւնը անշուշտ կըհսկէր վառ անգործութեան և բարօրութեան Գաղղիոյ նմանապէս բոլոր Եւրոպիոյ: Կանգնե թէ ամենակարողն իրաւած չպահպանէր Նաբոլէոն կայսր մեծագին կեանքը անտարակոյս ոչ միայն Գաղղիոյ տախտակայ պիտի ըլլար, այլև բոլոր Եւրոպան պիտի գլուխ դար այս տոկալի գէպքին խռովայող հետեան, քէն: Եւ այս պատճառաւ է որ բոլոր Եւրոպիոյ լրագրութիւնները միայնքան կըգտտապարտեն այս սոսկալի ռաբաբորձութիւնը, որ Գաղղիայէն դուրս ընդարձակ երամակեցութե մը միջոցաւ պատրաստուած է: Այլ ամեն ազգաց խաղաղասէր հասարակութիւնը կըբազման որ փոփոխութիւն մը ըլլայ Գաղղիոյ օրինագրութեանը ի մասին քաղաքական փոխտառականաց: որոնք Վոնտոնի մէջ ժողոված, անդադար դաւաճանութիւններ կըբարտաբանեն ընդդէմ կենաց

վեհապետին՝ գաղղիացւոց: Նոյն իսկ Գաղղիոյ լրագրութիւններէն ոմանք կըցաւին մեծապէս որ եղեռնաբորձ և գարշելի անձինք ոմանք: Սեն Նազանգին մարգարախան օրինաց պաշտպանութիւնը չարաչար գործածելով և անգլիական հիւրասիրութեանը ապերախ գլուխուղ, այսպիսի ռաբաբորձութիւններ կըստաւարտեն Գաղղիոյ մայրաքաղաքին մէջ: Կանգնե գաւաճանողները Վոնտոնէն եկեր են մօտեցաւ, և այնտեղ են իրենց եղեռնագործ ընկերութեան հիմնադիրները և գլխաւորները:

Գաղղիոյ թագուհւոյն մեծ գտեր տմուսնութիւնը իրաւսրոյ թագաւորանգ իշխանին հետ, արգէն կատարուած պիտի ըլլայ ի Վոնտոն քանդէ լրագրութեանը ըսածին նայելով, որոշուած էր որ այս հոգեւոր արարողութիւնը յունիսի 13-25ին կատարուի: Կառավարի Ս. Պիէր-Սիւր լրագրոյն գրածը ըստ այսմ մասին Վոնտոնի 13-25ին երկու շաբթի օրը պիտի կատարուի թագաւորանգ իշխանուհւոյն ամուսնութիւնը, և նոյն օրէն պիտի սկսի տարեկան 8000 ընտանիքներէն և կամաւոր: որ բարեմեքներն որոշմամբը շնորհուեցաւ յիշեալ բարձրապատիւ իշխանուհւոյն ցկեանաւ:

Սեն Նազանգին պաշտօնատարաց մէջ մասնական փոփոխութիւն մը ըլլալու խօսք կը տարածուի ժամանակէ մը ի վեր: Ի որտ ճշն Ս. Պիէր անունը յառաջ կըբերուի իբրեւ ապստին վերատեսու Նոր կազմուելու յատուկ պաշտօնարանին վասն Նիգիաստանի գործոց: Վոնտոնի քանի մը լրագրութեանց գրածին նայելով, Նիգիաստանի քաղաքական գործոց կառավարութիւնը յայտնեցաւ պիտի յանձնուի պաշտօնէն ժողովոյն յատուկ մէկ անդամոյն: որ վեհափառ թագուհւոյն հրամանաւ կարգեալ, վեց խորհրդական պիտի ունենայ: Ստեյ պաշտօնը ուրիշ բան պիտի չըլլայ, բայց միայն

ԲԱՍՏԱՆ

ԲԱՍՏԱՆ

Չին Չուղայ հարկաւոր է մեզ անցանել ի Շիրազ և անտի յայլ եկիրս՝ ուր սիւնեցան Չուղայցիք: Եւրոպիոյ անուանի էր յոյժ մանաւանդ վասն մաքրութեան օգոյն, և արքա յանիս իսկ եղև երբեմն: Ի պայծառութիւն քաղաքին հինգ հարիւր չորսաստանք ազգիս, պարգևեցան միոյ յարբարդեաց, առ թագաւորութեամբ չկարացաւ փոխելոյ: այլ աւանդ, զի զարդիս պակաս քան զհինգ գերդատանս մնացեալէն անդէն: որքն ունին զազգային եկեղեցի: Այնչ պատճառ կարեմք գտանել նուազման մերայնոց տեւոյս, բաց յայնմանէ գոր պատմեցար վասն Չուղայ:

Բարսիլ երբեմն վաճառանոց տեղի ի մէջ արեւելեան կողմանց և խորհրատեսանեաց և թուրքատաննայց, կուտցեալ յաջակողմն բարեբեկ գետոյն Շաթըր (Եւրոպայ) գետ Բարսիլ, ոյ կազմեալ է ի փառքութեան Երեւան կան գետոցն: Եւրոպայ և Տիգրիսի, ընծայեց զգաւալի տեսարան աւերման Չուղայ ի գերեզմանատան իւրում:

Գետնէ ընդարձակ և նաւարկելի մեծամեծ նաւոց Ի Բարսիլ մինչ ի Վոնտոն ուր նաւաւորդք գետոյն բնակին, է իբրև զվաթսուն

մղոնս, և անտի նայեան մինչ ի ծով: Իբրև հարկաւոր ամօք յառաջ՝ երեւելի էր յոյժ Բարսիլ, և վաճառատեղ մեծի առևտրոյ, և վաթսուն ամօք յառաջ՝ կին ի նմա իբրև զհարիւրեքսան հինգ տունս յազգէս, որք զփառս առաջնոյն յիշել կամելու, սովոր էին ասելցեկս օտարս: «Բարսիլ ազ խալաքի Բարսիլ»՝ այսինքն զինի աւերման Բարսիլ՝ եկեալ էս: Այլ ուղղեցիցս, զինչ ասել սրբեօք ունէին, եթէ՝ արդ բացեալ զաչս իրեանց, տեսանէին որ զինի այդքան սակաւ ամօք չկան անդ և ոչ տասն տունք: Սեն իբաց կացտիւրուի, և թող մեզ գէթ միտլ օրի նակաւ՝ պտմուլ զփառս ընդունայն աշխարհիս:

Իբրև հարկաւոր ամօք յառաջ՝ էին ի Բարսիլ բաղմութիւն երեւելի երեւելի անձանց մերաղնեայց, որո աղա Յարութիւն՝ որդի Իմնիաղի որ այրեցան կենդանոյն ի Նաբոլէոն Շահէ ի Չուղայ էր երեւելին: Եւրոպիոյ ոմն նայեցաւ երեւելի որ յառաջագրեաց կանգնել զայժման եկեղեցին, չսնորհութեան հանգիսեալ գրաւէ գտեղին առ աղա Յարութիւն, և ինքն մեռանի թերեւ առ ցաւոց սրտին: Եւրոպիոյ յոյժ խալիկ անուն զոմն ի կոստանդնուպոլիս բերել զհրաման վասն կառուցման: Ի սմին ժամանակի հզօր Տէրութիւնն Օսմանեան թուրքաւոր գլուխ սոկաւիկ մի յառաջնոյ անտի զօրութենէն, Քէրիմ Սան Երթայ Պարսից՝ որ զվաթսուն թագաւորութեան հաստատեալ էր ի

Շիրազ, կամելով յինքն գրաւել զառևտուր Երեւելեայց, ի մտի եղ տիրել Բարսիլ, և բաղադայս հայթհայթեալ առաքէ զԽալիկ Սան յամի 1775 պաշտել զքաղաքն: Սուլէյման աղա որ կառավարէր քաղաքին, արիապէս զգէմաւի ամենայն զօրութեանն Սալէ զայ, առ կայն զինի երեքտասան ամսոց ընդունայն ակնկալութեան օգնականութե յՕսմանեան իրանէ զօրավարս քաջ՝ որ արժանին էր ամենայն փառաց, պարտաւորի ի մեծի անձկութեանն անձնատուր ընել յամի 1776:

Ի գաշնադրութեան հաշտութեանն պարտաւորի Սուլէյման վասն փրկանաց քաղաքին, սակ արկանել ի վերայ քաղաքացիացն: Յայտնաւ հուստանգի՝ յերեւան գայ ազգասիրական մեծահոգիութիւն աղա Յարութիւն, որ առ ի փրկել զեղբարս իւր ի հարստահարութեանց և ի կեղեքանաց, յառաջ մատուցեալ յանձն առնու ինքնին հատուցանել զբաժնի սակի շալոց և հաւաքել ի նոցանէ առ յապայս: Սորա օրինակի հետեւին յԵրթայցեաց և ի Սահմեդաւ կանաց մի մի երեւելիք: Այս փարթաւութիւն քաղաքացւոց կասկած ի սիրտ արկանէ Սալէ զայ, որ գերիս որդիս երկց ազգասէր արանցս յիշելոյ, կամի ունել ի պատանդի վասն խաղաղութեան աշխարհին առ յապայս: Այսորիկ աղաքաւ որդի աղա Յարութիւն աղա Սալէ վասն տարեալ պահի Շիրազ, յարբու նակաւ պաշտոնի:

մէկը, առանց սխալելու, 4000ի հասցընէ առնոց թիւը :

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, 22 ՅՈՒՆԻԱՐԻ

Կայսերական հրովարտական հետեւեալ պաշտօնաբաշխութիւնները տեղի ունեցան .

Պնդապետ Վարդի փաշան՝ Երոտրայի կառավարիչ կարգեցաւ : Վրին էֆէնտին՝ եկամտից պաշտօնատան թղթակցութեան տեսուչանուանեցաւ : Եւ Զայտէր էֆէնտին՝ առժամանակեայ օսմանեան գործակատար (շարժէ տափէր անուանեցաւ) ի փարիզ, մինչև վերադարձը Վէհէմէտ Ղէմիլ-Պէյին, որ մօտերս կըսպասուի ի կոստանդնուպօլիս իւր ընտանեկան գործոցը պատճառաւ :

Վճար 4ին փարիզի օսմանեան դեսպան փոխմարտիալ Վէհէմէտ Ղէմիլ-Պէյը Վաղըիացոց կայսեր և կայսրուհւոյն այցելութեան գացեր է Վուլթերի պալատը, իւր խնդակցութիւնը յայտնելու համար փաստ պահպանութեան մեծագին կենաց Լոյիւն Վէհէմէտութեանցը, երկու օր առաջ պատահած խիստ վտանգաւոր դէպքին մէջ :

Օսմանեան լիւայի նոր դրամաթուղթը արդէն տպուեցաւ և տարածեցաւ հասարակութեան մէջ, և այս պատճառաւ մետաղեայ զանազան դրամոց գիները քիչ մը իջան :

Վնցեալ շաբթու օստիկանութիւնը կեղծ դրամաթուղթ շինող չարագործ մը ձեռք ձգեց որ Հոսմայեցի վիմագիր է և Պէյօղլու Լիւ-Չարը ըստած թաղը կըբնակէր իւր ընտանեօքը :

Վայրաքաղաքիս այս տարուան ցուրտը, ձիւնը, սաստիկ հովը և փոթորիկները ուրիշ տարիներէն խիստ աւելի և խիստ սաստիկ են : Տուն չկայ որ մէկ երկու կամ աւելի հիւանդ չգտնուին գէշ օգերուն պատճառաւ : և դժբաղդաբար այս հիւանդաց մէկ մասն աւերմեալին, պատահած տկարութիւնը բանի տեղ չգրուելով առջի բերանը : Կրտսի նաեւ թէ ծովու վրայ ալ շատ վնասներ պատահեր են :

Տերութեան պաշտօնէից ժողովոյն մէջ մօտերս մասնական փոփոխութիւն մը ըլլալու խօսք կըլլայ հասարակութեան մէջ :

Վճար 16ին գիշերը Վաղըի դեսպանատունը շքեղ պարահանդէս մը կըաւ, ուր ներկայ էին Բարձրագոյն Վրան գլխաւոր պաշտօնեաները, զանազան տէրութեանց դեսպանները և մայրաքաղաքիս երեւելի գերդաստանները :

Վէրքասի ճանապարհաւ Լեւոպոլիս հետ եղած հեռագրական հաղորդակցութիւնները զգրած են առայժմ : Ըստորումաւրուած ճանապարհները շինել տալը անկարելի կըաւ մինչև ցայտ, ի պատճառս դէշ օգերուն :

Փարիզէն հետեւեալ լուրերը կուտան :

Վ. օսմալիայ Վէհէմէտ Ղէմիլ-Պէյը, որ փարիզի օսմանեան դեսպանն է հանգուցեալ Ռէշտ Փաշային մեծ որդին է, մօտ օրերս պիտի մեկնի Կոստանդնուպօլիս երթալու, ուր իւր ներկայութիւնը հարկաւոր է իրենց գերբաւտանին վերաբերեալ գործոց համար : Վեսպանաց ժողովը, իրենց առաջնորդ ունենալով Պապին նուիրակը անցեալները այցելութեան գացին Վէհէմէտ Ղէմիլ-Պէյին, իրենց միութեամբ կարգադրեցին մատուցանելու համար անոր՝ փաստ մահուան իւր բարձրագոյն հօրը :

ՔԱՆԱՔԱՆ ԿԱՌԻՔ

Չմիւռնիս, 24 Յունիարի :

Երկու շաբթէ ի վեր ցուրտը երթալով սաստկացաւ և մինչև 6-7 աստիճանի իջաւ զրոյէն վար, ըստ Ռէնմուրի ջերմաչափին : Եւ ըստ որում այսպիսի ցուրտ գրեթէ երբեք ըրած չէր Վրին մէջ, հասարակութիւնը շատ նեղութիւն կրէր, մանաւանդ որ ածուխի պակասութիւն աւելաւ : Իայց 2-3 օրէ ի վեր հարաւային հովը յաջորդեց հիւսիսային գառնաշունչ սառուցիչ հոլմոց, անձրեւաբեր ամպերով բեռնաւորեցաւ մթնոլորտը, և օդը ըստ բաւականին կախուղաւրով, սկսաւ քիչ մը ածուխ գալ գրեթէն : Որուն օխան այժմ 40-60 փարայի կըծախուի :

Վաղաքիս կուսակալ փեմագայլ Սուտաֆի փաշան ամեն մարդասիրական հնարաւոր միջոցները ի գործ դրաւ, որպէսզի հասարակութիւնը բոլորովին զուրկ չմնայ ածուխէ և վառելիք փայտէ :

Վանիսայէն և Վասպուրէն կըգրեն թէ, քանի մը օր շարունակ խիստ առատ ձիւն գալով, տուներուն և խանութներուն վրայ այնքան շատ ձիւն գիւղուեր է, որ անոր ծանրութեանը չդիմանալով, 2-300 տուն և խանութ Վանիսայի մէջ և 50-60 տուն և խանութ Վասպուրի մէջ փլուր և քանի մը հողի ալ փլատականաց ներքեւ մնալով՝ կենդանիներ կորուսեր են :

Վնցեալ շաբթու Պուրնովա գեղը ծերունի Յոյն պարտիզան մը ցուրտէն սառեցաւ :

Վրինէն մինչև Վյոլն շինուելու երկաթուղւոյն աշխատութիւնները անըդհատ կըշարունակուին : Եւ թէպէտ մէկ երկու շաբթէ կայ որ, չափազանց ցրտոյն պատճառաւ բանաւորները մեծ գործունէութեամբ չեն կրնար աշխատիլ, սակայն տարակոյս չկայ որ այս սաստիկ ցուրտը չկրնար շատ ժամանակ դիմանալ, և օգուր կախուղանալու պէս շինութիւնը մեծ փութով յառաջ պիտի քշուի : Եւ քանի համար ամենպատրաստութիւնները և կարգադրութիւնները արդէն եղած են անխնայ և բարեհաճանք ջանքերով, շինութեան ընկերութեան կառավարչացը և անոր գործակատար միտոր Ղ. Վուլթէիին : որ քաղաքիս ամեն կերպ գործոցը ի վաղուց տեղեկ ըլլալով, հարկաւոր եղած դիւրութիւնները շուտով ի ձեռք կըբերէ :

Վերլու կըշարունակէր զորոցեւ թէ այս գործառնութիւնը, ըստ ամենայն երևմանց, յաջողութեամբ պիտի պսակուի և խիստ օգտակար պիտի ըլլայ միայն Վյոլնի և Վրինի ամեն կերպ յառաջդիմութեանը, այլ և բաժանորդ գրուողներն ալ խիստ շահաւէտ գործ մը ըրած պիտի ըլլան :

Վերլուէն լրգրեն յունիարի 13 ամսութեամբ թէ թէոտոր իշխանը Վարսովիայի, այսինքն Իսպրէվիէ կոմի Լըրեանի, որ թիկնապահ զօրապետ է օգոստոսիս Վէքսանդր կայսեր, Բեղրպուրէն յիշեալ մայրաքաղաքը հասեր է փարիզ երթալու համար :

Վրուսիոյ Վրէտէրիք-Վիլլամ իշխանին առաջնութիւնը Վրինի թագուհւոյն գոտեր հետ, ըստ հեռագրական լուր, յունիարի 13-25ին կատարուել է Վուրնսուրի արքայական պալատին մատրան մէջ :

Վոստափառ Վաքոնէն կայսեր հրամանագրով որ ի 10-22 յունիարի, Վաղըի եպիսկոպոսաց տարեկան թշուղը՝ 1858 յունիարի 1էն սկսեալ, 15000 ֆրանք պիտի ըլլայ :

ՄԱՌԻՏԻԱՆ ԿԱՌԻՔ

Չմիւռնիս, 24 Յունիարի :

Վաւարական գործքերը սկսան քիչ մը հոգի առնուել : Եւ շաբթու 650 հակի չափ տորոն ծախուեցաւ 245-260ի կենդինարը ըստ տեսակին, և ըստ երևմանց, մինչև 270ի պիտի ծախուի շուտով : Փաշամուսներն ալ կուգուին : Վնգիւղի տեսակ հին ապրանքը 54ի վաճառեցաւ և նոր ապրանքը՝ 63-64 զնչ զիւրաւանջաւառ է : Թրեստու տեսակ փաշամուսը՝ 90-95 զնչ կարժէ : Վանապէս բամպակները գիւրաւաճառ են 305-310 զնչ կենդինարը : Վրինի վերջին վաճառումը 148 զնչ եղաւ չէքին : քաղաքիս մէջ առայժմ 400 կողով չափ պատրաստ ափիս կայ վաճառուելու : Եւ շաբթու 270 քուրձ ձէհի ծախուեցաւ 3 զնչ 235 փարայէն մինչև 41ի օխան, ըստ տեսակին : Ուշախի ցորենին գինը՝ 28-29 զնչ է քիւլէն : Վանիսայի և շրջակայ տեղուանց ցորենը 23-25 զնչ է և Բու մէկ իւր՝ 20-23 զնչ : Գարին 9 զնչ կըծախուի քիւլէն և պատրաստ ապրանք խիստ քիչ կայ :

ԾԱՆՈԹԱՆԻՔ

ԵՐԿԱՌՈՒՂԻ ՕՍՄԱՆԵԱՆ
Իզմիրէն մինչև Վյոլն
Փետրւնի 1էն սկսեալ (չոր նոր քաղաքի) իրիւրաւ

այն ընդհատութեան վնասները վնաս իրեն լիա՞ս Երեւանի որոնք քաղիս հարաւորին 6 քաղա պիտի բերեն, պիտի յանդիման բաժանորդաց, փոխարէն արդէն վնաս ունի միւլիս Երեւանի անորոգութեանը՝ զոր ընդհանած են ընդհատութեան սեղանաւորներն և գործակալէն (աշխատ), և երկուս լիա՞ս Երեւանի նորին վնասները իւրաքանչիւր բաժնի համար : Եւ երկուս լիա՞ս, առանց ուշացնելու, պիտի է որ վնասը Վնգիւղի Զեւորէ-Բեմբայի պարտնայ, որոնք ընդհատութեան սեղանաւորներն են իշխի մէջ :

Իւրաքանչիւր բաժանորդ որ իւրաքանչիւր բաժնիւր Երեւանի կաշէն վնասները՝ քաղա խնդի վնասները մինչև 20 լիա՞ս Երեւանի ամեն մի բաժնի համար, կրնայ ի գործ դրել իւր բաժնանք, և վերջիվերջ վնասները գրեթէ անհետ կընային : և յայնքամ Բուր վնաս ունի քաղա քաղիս հարաւորին 6 քաղա պիտի բերեն :

Վնգի որ իւրաքանչիւր բաժանորդ ԵՐԿԱՌՈՒՂԻ այս երկուրորորայն ընդհատութեանը, իւրաքանչիւր իրենց անունը արշաւագրել պիտի առանց յապաւնան ի գրաւորման Վնգիւր Զեւորէ-Բեմբայի սեղանաւորաց քաղաքիս :

Իւր, 10-22 Յունիարի 1858 :

Վնգի-Երեւանի գործակալ,
Ճ. ՎՈՒՄԵՐԵՆ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՌԻՔ

Իզմիր, 14-26 Յունիարի 1858 :

Օսմանեան իրամանցին կառավարութիւնը կըծանուցանէ հասարակութեանը թէ, որամուգեղ չը (սքոնթո) Լեւոպոլիս մէջ իջնելուն պատճառաւ, ինքն ալ տոկոսին գիները իջեցուց հետեւեալ կերպիւ :

12 առ 0/0 տարին՝ ընթացիկ հաշուոց (քօնթէ-քօրէնթէ) պարտուց և փոխառութեանց համար :

6 առ 0/0 տարին՝ ընթացիկ հաշուոց պահանջ լից և իրամանցին յանձնուած դրամոց համար : Եւ կարգաւորութիւնը Փետրվարի 1էն (ըստ նոր տուժարի) վնաս ի գործ պիտի դրուի, և իրամանցին քաղաքները, Երեւանի քաղաքը և Լեւոպոլիս ստակը՝ օսմանեան ոսկի լիւայով պիտի ըլլայ, 108 զուռուշ հաշուելով մէկ լիւան :

ՏՐԵՏ. ԼԱՅՈՒՆԹԵՆ, Խառնաւորէ և
ԱՅՐԵՏ ՊԱՐԻՔԻՐ, գործակալ :

ԿԱՌԻՔ ԵՐԿԱՌՈՒՂԻ

ԴԻՄԻՏՐՈՍ ԵՒ ՎԱՍԻՍ ԵՄԵՆԵՏՈՒՆ

Վնգի մէջ, Մաքեալ հասնողները, Հարաւային Ալեքսի մէջ, և հին աշարհին ամեն երկրները, ընդհանուր առաջարկութիւնը մեծագոյն զգուշացաւ ի նոր տեսակի մը վնաս, զոր ծոռերս հրատարակեց ի Լիւան, հաշուաւոր թոմոս Հուրուէն անուն բժշկանութեան վարդապետը :

Այս գործը նախ և առաջ նշանաւոր է իւր օճոյն գեղեցիկութեամբ : Երկրորդ աստատուելու տարւոյն ընթացք, զորս յառաջ կըբերէ ի մասին աղեղնութեան գործունակութեան յատկութեանց զորս կըպարտանակեն Հուրուէնի երկու գեղերը, որ են գեղահաւտերը, և սպեկանտի Յիւնիայ գիտնական բժշկը ի սկզբան քանի մը խօսքով կըկարգէր մարդոյ գործունակաց կարգութիւնը և յետոյ կըպարտէ իւր աղեղնայն ինքնորոշութիւնը ի վերջ տպագրելու զրկութեամբ (սիմթոմ) տպագրուան : և թէ ինչ պատճառաւ նոյն աղեղնայն անտալիսի գեղերն է զանազան վնաս համար փակել իրենց, պէտքի, և այլն : Իւր տեսութեան վնասը գիտնական մէջ, նշանաւոր պարզութեամբ բացատրած է գտարները սրտցմէ գաղափարէն իւր գեղահաւտեր : Վնգիայէն այնպիսի յայտնի մեթոդներով տուած է, որ այն մարդիկ անգամ՝ արմը ամենին տեղեկութիւն չունին այս խնդրոց վնասը, չեն կրնար չտեսնել և չմտնել, և բաւաւատաւած են ճանաչելու զինքնորոշութիւնը գեղահաւտի ի վնաս արեւան, որ հարկաւոր հինն է շուտաւոր Երեւանի ինչպէս : Այս գեղահաւտերը իրենց արտաբերչ յատկութեանց միջոցաւ զոր կըպարտանակեն, գուրս կըվաճեն հիւանդութեան սեմը, և արեւան շրջապատութեան գործունէութիւնը և բարեկարգութիւնը գործեալ կըհաստատեն :

Այս ամենահաւասար աշխատանքութիւնը, որուն վնասը գերբաւտանայ ուշադրութիւնը կըհարկուի, և մէկ ծայրէն միւս ծայրը ժաման մը մէջ կըկայ կարգաւորել, և ընթացքով պիտի տեսնեն թէ միտար թոմոս Հուրուէն զիւրին կըպարտէ կըպարտէ Զաւար հիւանդութեանց, կըպարտաւորեն անոնց հետեւութիւնները և անոնց դէմ մարտելու վնասը կըպարտեն, ի թէ հոգ չեն տարուեր անոնց առաջը առնելու : Հուրուէն բժշկը զատ առանձնապէս թիւններ իրաւ գիտնական բժշկութեան ժողովոց մէջ, բարաբար իւր կերպով և գաղափարով ի մասին բժշկութեան հիւանդութեանց : Անոր ստեղծագործութիւնները այն աստիճան աղեղնայնութեան ընթացքով մարդկանց վնաս, որ քիչ ժամանակուան մէջ անտարակոյս արեւատական նորագութիւն մը պիտի տեսնուի բժշկականութեան արհեստին մէջ :

Ուստի թող իւրաքանչիւր իւր ձեռքը ունենայ այս օգտուկար գրքովէն : Կանոն տեսութեան Հուրուէնի, որ կըբաւարարէ ամեն գիտնոր գլխաւորաց քաղա :

Խմբագիր-տէր Լուարդոյս
Դ. Խառն Կ. Պաշաւորէն :

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԵԿԱՆՈՒՄՈՅ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ